Mirna Sindičić Sabljo , University of Zadar, Croatia

O prijevodima Samuela Becketta

Fernández, José Francisco, i Mar Garre García, ur. Samuel Beckett and Translation. Edinburgh University Press, 2021. str. 280.

Fernández, José Francisco, i Pascale Sardin, ur. Translating Samuel Beckett around the World. Palgrave Macmillan Cham, 2021. str. 263.

Samuel Beckett bilingvalni je autor. Većinu je svojih književnih tekstova napisao na dva jezika, engleskom i francuskom. Nakon književnih početaka na materinjem engleskom jeziku, nakon Drugoga svjetskog rata, tijekom nekoliko idućih godina, Beckett piše isključivo na francuskom jeziku, potaknut razlozima estetske naravi. Od 1956. godine pa sve do smrti istovremeno piše na oba jezika. Vlastite tekstove, napisane na počecima književne karijere, sâm ili u suradnji nakon sredine pedesetih godina prevodi na drugi jezik.

Beckett je vlastite tekstove tijekom prevođenja revidirao, mijenjao izraze i kulturne referencije, pa je stoga svaki prijevod ujedno revizija i transformacija prethodno napisane verzije. Tekstovi koji su prevedeni nedugo nakon dovršetka izvornika u nešto se manjoj mjeri razlikuju od samoprijevoda koji su nastali godinama ili čak desetljećima nakon dovršetka izvorne verzije teksta, poput primjerice engleske i francuske verzije Murphy, Watt ili Mercier i Camier. Također, Beckett je često prevodio tekstove drugih autora s talijanskog, francuskog i španjolskog jezika na engleski, posebice tijekom tridesetih i četrdesetih godina, neposredno nakon dovršetka studija na Trinity Collegeu u Dublinu, a nerijetko je i radio prijevode u suradnji s drugim prevoditeljima.

eISSN 1847-7755; doi: 10.15291/sic/1.14.lc.6

Bilingvizam je jedna od ključnih odlika Beckettove autorske poetike i ta se činjenica pri prevođenju, čitanju i tumačenjima njegovih tekstova ne bi smjela ispuštati iz vida.

Do osamdesetih je godina prošloga stoljeća, uz iznimku studije Ruby Cohn „Samuel Beckett Self-Translator" (1961.), problematika Beckettova samoprevođenja i bilingvizma bila zanemarena. Prekretnicu tvori objava zbornika znanstvenih radova naslovljena Beckett Translating/Translating Beckett (ur. A. Friedman, C. Rossman, D. Sherzer, 1987.), koji je potaknuo sustavnija istraživanja te teme. Uskoro su uslijedili zasad najvažniji doprinosi istraživanju Beckettova bilingvizma i samoprevođenja: Brian T. Fitch, Beckett and Babel. An Investigation into the Status of Bilingual Work (1988.), Chiara Montini, La bataille du soliloque: genèse de la poétique bilingue de Samuel Beckett (1929–1946) iz 2007. te Sinead Mooney, A Tongue not Mine. Beckett and Translation (2011.)

Godine 2021. objavom dvaju opsežnih zbornika radova dan je izniman doprinos sustavnijem poznavanju teme Beckettovih samoprijevoda, kao i njegovih prijevoda drugih autora te prijevoda Beckettovih tekstova na različite jezike. Zbornik naslovljen Samuel Beckett and Translation uredili su José Francisco Fernández i Mar Garre García, a objavio ga je Edinburgh University Press. Iste je godine objavljen i zbornik radova Translating Samuel Beckett around the World, čiji su urednici José Francisco Fernández i Pascale Sardin. Zbornici sabiru tekstove izlaganja održanih na znanstvenom skupu 5th International Conference of the Samuel Beckett Society „Samuel Beckett and Translation", koji je održan na Sveučilištu u Almeríji u svibnju 2019.

Knjiga Samuel Beckett and Translation podijeljena je na četiri cjeline, a prethodi im uvodni tekst. Prvi dio knjige posvećen je samoprevođenju, drugi Beckettovim prijevodima tekstova drugih autora, treći je o Beckettovoj poetici prevođenja, a u četvrtom su dijelu sabrani tekstovi najvažnijih Beckettovih prevoditelja. U uvodnom dijelu knjige urednici José Francisco Fernández i Mar Garre García iznose historijat istraživanja ove teme, ključne prekretnice u spoznajama te navode razloge koji su ih potaknuli na uređivanje knjige. Polazište im je studija Sinead Mooney, A Tongue not mine. Beckett and Translation, a cilj istražiti kontradikcije i nekonzistentnosti u poznavanju teme, polazeći od spoznaje da prijevodi nisu sporedna činjenica Beckettova djelovanja, već ključni aspekt njegove biti kao autora.

U knjizi je sabrano trinaest znanstvenih radova autora iz različitih dijelova svijeta, podijeljenih u tri tematske sekcije (Beckettovi samoprijevodi, Beckettovi prijevodi drugih autora, Beckettova poetika prevođenja). Prvi dio donosi spoznaje o, primjerice, samoprijevodu Not I/Pas moi, Play/Comédie, romana trilogije te njegove poezije. Slijede radovi o Beckettovoj suradnji s Robertom Pingetom na prijevodu Embers/Cendres, o Beckettovim prijevodima meksičke lirike sa španjolskog jezika (Gabriela Mistral, José Juan Tablada), o prijevodu Arthur Rimbaudova Le bateau ivre na engleski jezik te maksima Sébastien de Chamforta na engleski, ili primjerice o motivu Doppelgängera, prisutnog u Beckettovu opusu. U posljednjem dijelu knjige Beckettovi prevoditelji na poljski, talijanski i njemački, Antoni Libera, Gabriele Frasca i Erika Tophoven, iznose svoja iskustva rada na prijevodima Becketta.

U knjizi naslovljenoj Translating Samuel Beckett around the world, koja je dio biblioteke knjiga New Interpretations of Samuel Beckett in Twenty-first century, sabrani su radovi u kojima se istražuju Beckettovi prijevodi u nacionalnim kulturama u kojima engleski ili francuski nisu prvi/službeni/najkorišteniji jezik. Oslonac ovoj knjizi nudi International Reception of Samuel Beckett urednika Marka Nixona i Matthewa Feldmana iz 2009. godine. Polazeći od pretpostavke da je recepcija Samuela Becketta globalna i da je on nezaobilazno ime svjetske književnosti, autori priloga istražuju proizvodnju, cirkulaciju i prijem Beckettovih tekstova na različitim kontinentima, ukazujući na usku vezu prijevoda, recepcije i utjecaja pojedinog autora. Zanima ih prijevod na treće jezike, kako Beckettovi tekstovi cirkuliraju, koji se izazovi pojavljuju te na koji način dolazi do kulturne aproprijacije i rekonstekstualizacije. Knjiga je podijeljena na tri dijela i sabire ukupno dvanaest znanstvenih radova. U prvom dijelu okupljeni su radovi koji analiziraju Beckettove prijevode u sjevernoj Europi (na Islandu te u Švedskoj i Nizozemskoj), u drugom u južnoj Europi i južnoj Americi (Španjolska, Italija, Argentina, Brazil) te u trećem na Bliskom istoku i u Aziji (Izrael, Pakistan, Indija, Kina). Premještanje fokusa na prostor izvan Europe te uključivanje problematike prijevoda na posve različite jezike očit je i hvalevrijedan. Radovi donose niz novih spoznaja o izvedbama Beckettovih tekstova na pozornicama u različitim sredinama, ponovljenim prijevodima njegovih tekstova, osobnoj suradnji s prevoditeljima, otporima koji su se pojavljivali u recepciji, primjerice u Turskoj ili Kini, te posve različitim načinima na koje se njegovo djelo čitalo, interpretiralo i prisvajalo.

Znanstveni radovi sabrani u obje spomenute knjige donose niz novih spoznaja o procesima Beckettova prevodilačkog rada, neovisno o tome prevodi li vlastite ili tekstove drugih autora. Objavljeni radovi smješteni su na križištu književnih i prijevodnih studija te genetičkog istraživanja rukopisa. Ukazuju da je samoprevođenje konstitutivni dio njegove bilingvalne poetike u cjelini te će zasigurno potaknuti nova istraživanja ukazujući na neke još uvijek nedovoljno istražene teme.

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License